

треба клопотати про виклик свідка, оскільки за загальним правилом він не викликається у судове засідання. Як виняток показання свідка можуть попасти в цивільну справу у письмовій формі.

Висновки. Отже, показання свідків, що належать до особистих судових доказів у цивільному процесі, ма-

ють багато спільних ознак із поясненнями сторін, третіх осіб та їхніх представників, а також висновками судових експертів. Але їм також притаманні відмінні риси, що пов'язується з особливістю процесуального статусу того учасника процесу, який є джерелом фіксації доказової інформації у системі особистих судових доказів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Васильев С.В. Гражданский процесс : учебное пособие / С.В. Васильев. – Х. : Одиссей, 2006. – 512 с.
2. Молчанов В.В. Собираение доказательств в гражданском процессе / Молчанов В.В. – М. : Изд-во МГУ, 1991. – 96 с.
3. Медведев И.Р. Объяснение сторон и третьих лиц как доказательство в гражданском процессе: автореф. дисс. на соискание учен. степени канд. юрид. наук : спец. 12.00.15 «Гражданский процесс; арбитражный процесс» / И.Р. Медведев. – М., 2008. – С. 30.
4. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland: ausfertigungsdatum: 23.05.1949 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gesetze-im-internet.de/bundesrecht/gg/gesamt.pdf>
5. Гражданское процессуальное уложение Германии = Deutsche Zivilprozessordnung mit Einfuehrungsgesetz: Ввод. закон к Гражд. процессуальному уложению: пер. с нем. / [В. Бергманн, введ., сост.]. – М. : Wolters Kluwer Russia, 2006 – 472 с. – (Серия «Германские и европейские законы»; Кн. 3)
6. The European Court of Human Rights «Gase of Fomin v. Moldova»: Judgment 11 October 2011 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://echr.ketse.com/doc/36755.06-en-20111011/view/>
7. Рішення Балтського районного суду Одеської області від 13 листопада 2014 р. в цивільній справі №493/574/14-ц // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/41629364>
8. Абрамов С.Н. Советский гражданский процесс / С.Н. Абрамов – М. : Госюриздат, 1952. – 420 с.
9. Гурвич М.А. Лекции по советскому гражданскому процессу / М.А. Гурвич. Под ред. В.Н. Бельдюгина. – М. : Тип. «Красная звезда», 1950. – 199 с.
10. Клейнман А.Ф. Основные вопросы теории доказательств в советском гражданском процессе / А.Ф. Клейнман. – Отв. ред. М.А. Гуревич. – М., Л. : Изд-во АН СССР, 1950. – 72 с.
11. Юдельсон К.С. Судебные доказательства и практика их использования в советском гражданском процессе / К.С. Юдельсон – М. : Госюриздат, 1956. – 249 с.
12. Цивільний процес України : підручник / [Білоусов Ю. В. та ін.] ; за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. М.М. Ясинка. – К. : Правова єдність : Алерта, 2014. – 743 с.
13. Треушников М.К. Судебные доказательства / Треушников М.К. – М. : ОАО «Издательский дом Городец», 2004. – 272 с.
14. Малышев К. Курсы гражданского судопроизводства. / Малышев К. – [второе изд., испр. и доп.]. – СПб.: Тип. М.М. Стасюлевича, 1876. – Т. 1. – 454 с.
15. Васильев С. В. Цивільний процес : навчальний посібник / Васильев С. В. – Х.: ТОВ «Одиссей», 2008. – 480 с.
16. Давтян А. Г. Гражданское процессуальное право Германии / Давтян А. Г. – М. : Городец-издат, 2000. – 320 с.
17. Сахнова Т. В. Регламентация доказательств и доказывания в гражданском процессе (К разработке нового ГПК Российской Федерации) / Т. В. Сахнова // Государство и право. – 1993. – №7. – С. 52–60.
18. Решетникова И.В. Доказательственное право Англии и США / Решетникова И.В. – Екатеринбург: Изд-во УрГЮА, 1997. – 240 с.
19. Пучинский В.К. Гражданский процесс зарубежных стран / Пучинский В.К. ; Под ред. В.В. Безбаха. – М.: Зерцало, 2008. – XIV, 506 с.

УДК 341.637

ОСОБЛИВОСТІ ДОКАЗУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КОМЕРЦІЙНОМУ АРБІТРАЖІ

FEATURES OF TAKING OF EVIDENCE IN INTERNATIONAL COMMERCIAL ARBITRATION

Проців Н.І.,

студент юридичного факультету

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Стаття присвячена дослідженню особливостей доказування в арбітражному провадженні. Проаналізовано етапи доказування, стандарти та принципи доказування в арбітражному провадженні. Охарактеризовано засоби доказування, процедури розкриття та витребування доказів. Описано основні тенденції розвитку інституту доказування у передових арбітражних центрах.

Ключові слова: міжнародний комерційний арбітраж, арбітражне провадження, доказування, розкриття доказів, засоби доказування.

Статья посвящена исследованию особенностей доказывания в арбитражном производстве. Проанализированы этапы доказывания, стандарты и принципы доказывания в арбитражном производстве. Охарактеризованы средства доказывания, процедуры раскрытия и истребования доказательств. Исследованы основные тенденции развития института доказывания в передовых арбитражных центрах.

Ключевые слова: международный коммерческий арбитраж, арбитражное производство, доказывание, раскрытие доказательств, средства доказывания.

The article is devoted to the peculiarities of proof in arbitration. The author analyzed stages of proof, standards and principles of proof in arbitration. Types of evidence, disclosure and discovery of evidence were characterized. Also the author conducted research on the features of proof in advanced arbitration centers and described the main trends in this institute.

Key words: international commercial arbitration, arbitration, proof, disclosure of evidence, types of evidence.

Постановка проблеми. Доказування у міжнародному комерційному арбітражі має низку особливостей, що спричинено правовою природою арбітражу. На сучасному етапі розвитку арбітрування в Україні актуалізувалось питання

вивчення інституту доказування. Так, найбільші арбітражні центри тяжіють до уніфікації процедури доказування, однак не можна говорити про існування єдності на рівні інституційних регламентів та законодавства країн. Зокрема,

регламенти міжнародних арбітражних центрів не закріплюють принципи та стандарти доказування, про необхідність декларування яких свідчить прийняття Міжнародною адвокатською палатою Правил доказування в міжнародному арбітражі. На підставі вказаних Правил були внесені відповідні зміни в низку інституційних регламентів. Натепер не існує однастайності щодо засобів доказування, а також можливості приймати як докази висновки експертів, залучених не за рішенням арбітражу, а за власною ініціативою стороною провадження. Як правило, не знаходить свого відображення також питання подання, дослідження та зберігання речових доказів. Мало дослідженим залишається розкриття принципу *Onus Probandi*, який не випадково називається основоположним правилом арбітражного провадження. Не менш важливою є необхідність детальної характеристики процедури розкриття та витребування доказів. Отже, враховуючи зростання популярності міжнародного комерційного арбітражу в Україні та наявність прогалин у законодавстві про арбітраж, дослідження такого інституту, як доказування, є необхідним та відповідає вимогам сучасності.

Стан дослідження. Питання доказування в міжнародному комерційному арбітражі висвітлюється у працях Ю.Д. Притики, Т.В. Сліпачук, К.М. Пількова, А.Л. Літне, А. Шлепфера, Ф. Берча, Г. Борна тощо. Проте це питання залишається актуальним з урахуванням розвитку законодавства та формування нових тенденцій у сфері доказування.

Мета дослідження полягає у комплексній характеристиці доказування на базі інституційних регламентів, аналізі прогалин у національному законодавстві про арбітраж та виявленні основних напрямів гармонізації доказування в міжнародному комерційному арбітражі.

Виклад основного матеріалу. Процедура доказування розкривається на рівні регламентів міжнародних арбітражних інституцій та законодавства про арбітраж. Загальним є твердження про те, що кожна сторона зобов'язана довести ті обставини, на які вона посилається як на підстави своїх вимог чи заперечень. Це положення знайшло своє відображення у більшості інституційних регламентів (наприклад, Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ, Регламент МКАС при ТПП України тощо). Вказане твердження відповідає загальновизнаному принципу арбітражу «*actori incumbit probatio*» або «*onus probandi actori incumbit*». На застосування даного принципу в арбітражі вказують більшість учених. Так, Ю.Д. Притика зазначає, що це правило є загальним і було закріплене у більшості регламентів [1, с. 371]. Вказана латинська сентенція характеризує «тягар доказування». Відповідно до цього принципу сторона, яка стверджує про наявність певних обставин, несе тягар їх доведення перед судом. Це правило має особливе значення тоді, коли сторони спору надали суду рівноцінні докази. Проте є певні ситуації, в яких обмежується реалізація правила «*actori incumbit probatio*» (у разі застосування принципу співробітництва (*Principle of Cooperation and Equity*); наявність презумпцій; вплив права, що застосовується арбітражем до правовідносин, які виникли між сторонами (*Applicable Law*)). У першій ситуації принцип співробітництва доповнює «*actori incumbit probatio*» і проявляється у необхідності арбітражем витребувати докази або залучатись іншим чином до процесу збирання доказів. У такому разі тягар доказування може бути послаблений з урахуванням конкретних обставин справи. Щодо презумпцій, то вони автоматично або за рішенням арбітражу звільняють сторону від необхідності доводити факти, які були визнані презумпціями. На процес доказування також може впливати право, яке застосовується арбітражем, оскільки норми права окремих держав по-різному регулюють розподіл тягара доказування [2, с. 96]. Слід звернути увагу, що не завжди принцип «*actori incumbit probatio*» знаходить своє відображення в законодавстві про арбітраж, що приводить до невизначеностей. Зокрема, Шлепфер та Берч зауважують, що досі залишається

невизначеним питання про те, чи тягар доказування регулюється нормами процесуального, чи матеріального права [3, с. 213]. В Україні ж питання доказування належить до сфери регулювання саме процесуального права.

У контексті дослідження принципу «*actori incumbit probatio*» варто звернути увагу на інші стандарти та етичні принципи доказування у міжнародному комерційному арбітражі. Враховуючи специфіку арбітражу, варто відзначити, що до основних засад доказування в арбітражному провадженні належать принципи рівності та змагальності. Так, арбітри вирішують справу в обсязі тих доказів, які подані сторонами. Вони не збирають докази самостійно, однак можуть сприяти у витребуванні доказів, що знаходяться в інших осіб, у тому числі й через компетентний державний суд. Наприклад, відповідно до Арбітражного регламенту арбітражного інституту торгової палати Стокгольма склад арбітрів може зобов'язати сторони надати письмові докази, якими сторона має намір підтверджувати свої вимоги чи заперечення [4]. Арбітражний регламент ЮНСІТРАЛ передбачає, що в будь-який момент під час арбітражного провадження суд може витребувати від сторони документи, речові чи інші докази в строк, передбачений арбітражним судом [5]. Внутрішні арбітражні правила Гонконгського міжнародного арбітражного центру передбачають, що в будь-який момент арбітражний суд має право затребувати від сторони документи чи інші докази, які суд вважає належними для цілей арбітражного провадження і необхідними для ухвалення рішення [6]. Важливим стандартом є принцип процесуальної рівності сторін. Цей принцип є одним зі специфічних принципів арбітражного провадження, відповідно до якого зацікавлені особи вправі реалізувати свої процесуальні права. Він передбачає визнання за всіма учасниками зовнішньоекономічних правовідносин рівних матеріальних і процесуальних прав, у тому числі щодо подання доказів. Керуючись принципом рівності сторін, міжнародний арбітражний суд повинен надати під час розгляду спору кожній стороні всі можливості для викладу її позиції щодо захисту прав [7, с. 122]. Отже, враховуючи вищевикладене, можна дійти висновку, що принципами міжнародного комерційного арбітражу у сфері доказування є основоположні засади, якими регулюється діяльність арбітрів, сторін та інших учасників арбітражного провадження щодо збирання, подання, дослідження та оцінки доказів.

Аналізуючи процедуру доказування у міжнародному комерційному арбітражі, не можна залишити поза увагою питання етапів доказування. Як слушно зазначає К.М. Пільков, поняття «доказування» охоплює діяльність всіх учасників арбітражного розгляду зі встановлення обставин, які мають значення для вирішення спору [8, с. 16]. Вважаємо за доцільне назвати такі стадії арбітражного провадження, як 1) ствердження обставин, що мають значення для розгляду справи; 2) збирання та витребування доказів; 3) подання доказів до арбітражного суду; 4) розкриття доказів; 5) дослідження та оцінка доказів. Ці етапи є основними, тому в літературі можна знайти розширене тлумачення стадій доказування арбітражного провадження. Особливу увагу, на нашу думку, заслуговує процедура подання доказів до арбітражного суду.

За загальним правилом саме арбітражний суд встановлює правила подання та дослідження доказів, а також їх належності та допустимості. Ці положення закріплені в Арбітражному регламенті ЮНСІТРАЛ, Арбітражному регламенті арбітражного інституту торгової палати Стокгольма тощо. Однак деякі держави декларують особливості подання доказів до арбітражного суду. Наприклад, швейцарське законодавство передбачає, що всі документи та інші докази, на які посилаються сторони, повинні долучатись до заяви чи відзиву на позов відповідно. Таким чином, уникається затягування арбітражного розгляду. Проте відповідно до швейцарського законодавства арбітри мають право ухвалити інше рішення, оскільки сторони не завжди

можуть вчасно подати докази у зв'язку з певними складнощами або є підстави вважати, що розкриття інформації на цьому етапі не є доцільним [9, с. 152].

Також варто звернути увагу, що міжнародний комерційний арбітраж бере до уваги більшою мірою документи, ніж усні показання. Кожна зі сторін, як правило, намагається надати суду виграшні для неї документи. Інколи законодавство та регламенти встановлюють необхідність подати документи разом із заявою чи запереченням (у Швейцарії), інколи сторони мають право надати документи суду на підтвердження усних показань безпосередньо у процесі арбітражного розгляду. Наприклад, відповідно до Регламенту МКАС при ТПП України всі заяви, документи та інша інформація, які подаються однією зі сторін секретаріату МКАС або в засіданні складу арбітражного суду, повинні бути передані іншій стороні. Сторонам повинні бути передані також висновки експертів та інші документи і докази, на яких може ґрунтуватися арбітражне рішення [10]. Практика свідчить, що документи можуть бути не лише в паперовому вигляді, а й на електронних чи цифрових носіях. Звичайно, це відповідає вимогам сучасного економічного розвитку і є необхідністю.

Ще одним засобом доказування є показання свідків. Свідок у розумінні міжнародного арбітражу – це особа, яка була учасником тих обставин, які вона підтверджує у своїх свідченнях. Щоправда, арбітри можуть прийняти і так звані свідчення «з чужих слів» (hearsay evidence) і визначити їхню доказову силу. Загалом це трапляється рідко, і свідок повинен бути безпосереднім учасником подій. Існує два види взаємопов'язаних свідчень свідків – письмові пояснення та усні свідчення свідків. Як правило, письмові пояснення свідків в обов'язковому порядку передують усному опитуванню свідків, але іноді такими письмовими свідченнями участь свідків може й обмежитися [11, с. 126]. На цьому етапі впливове значення мають прийняті в 2010 р. Міжнародною адвокатською палатою в новій редакції Правила доказування в міжнародному арбітражі, відповідні положення яких були внесені в деякі арбітражні регламенти, в тому числі в Арбітражний Регламент ЮНСІТРАЛ. Зокрема, вказаний регламент після модифікацій, прийнятих на основі правил, містить положення про те, що особа може бути свідком (в тому числі свідком-експертом) незалежно від того, чи є вона стороною арбітражного розгляду, чи пов'язана вона з будь-якою зі сторін яким би не було чином. Показання свідків відповідно до вказаних правил можуть бути оформлені як письмово, так і усно. Кожна заява свідка повинна містити таку інформацію, як повне найменування та адреса проживання свідка; інформація про його стосунки з будь-якої із сторін; опис роду діяльності, кваліфікації, підготовки і досвіду, якщо така інформація може мати відношення до спору; повний і докладний опис фактів, які відомі свідку та джерело інформації, у тому числі документи, на які посилається свідок; інформацію про те, на якій мові свідок може давати показання; підтвердження істинності заяв свідка; підпис свідка, дата і місце складання заяви [12].

Щодо залучення експертів в арбітражному провадженні, то це питання зазвичай вирішується на розсуд суду за ініціативою сторін. Наприклад, відповідно до Арбітражного регламенту ЮНСІТРАЛ суд після консультації зі сторонами призначає експерта, який зобов'язаний надати письмову доповідь із конкретних питань. До призначення експерта він, як правило, з'являється під час засідання арбітражного суду перед сторонами з метою надати відомості про свою кваліфікацію та інформує про свою неупередженість та незалежність [5]. Такі ж положення містяться у Правилах Австралійського центру з міжнародного комерційного арбітражу (ACICA) [13]. Варто звернути увагу, що більшість регламентів містять норми щодо необхідності сторін надати інформацію для дослідження експертом. Це дає змогу арбітражному суду ухвалювати рішення на підставі об'єктивної інформації. Також, як правило, на про-

ханню будь-якої сторони експерт після надання письмового висновку може бути заслуханий на засіданні, де сторони мають право задавати питання експерту. Актуалізувалась необхідність залучення експертів із питань права. Ці експерти можуть надавати консультації з питань національного права країни, з якої арбітри не походять, чи роз'яснювати норми міжнародного наднаціонального права (відомі як *lex mercatoria*, *lex petroli*, торгові звичаї тощо). Це є проблемним, оскільки у цьому разі арбітри втрачають свою функцію експертів права. Однак деколи, зокрема у разі застосування *lex mercatoria*, залучення таких осіб є необхідним.

Крім експертів, залучених арбітражем, під час розгляду справи суд може врахувати висновки експертів, що були залучені сторонами самостійно. На практиці арбітражі з різних правових систем мають неоднакові підходи до можливості сторін залучати власних експертів. Наприклад, у країнах загального права суд зазвичай дозволяє сторонам подавати до суду висновки, надані «своїми» експертами. Це відповідає змагальним традиціям системи загального права. Однак у країнах континентального права деякі арбітражі не враховують консультацій, наданих експертами, що не були залучені безпосередньо арбітражем [14, с. 223]. Слід звернути увагу, що Правила доказування в міжнародному арбітражі враховують можливість подання висновку експерта, що був залучений стороною самостійно.

На етапі арбітражного розгляду важливою також є процедура розкриття доказів (*disclosure* чи *discovery*). Практично всі рішення про розкриття доказів у міжнародному арбітражі ухвалюються ним за клопотанням сторін. Як і інші аспекти доказової діяльності, розкриття інформації сторонами регулюється законодавством у сфері міжнародного арбітражу та арбітражною угодою. Арбітри інколи також мають право за власною ініціативою просити третіх сторін забезпечити розкриття інформації. Окремі арбітражні регламенти встановлюють межі втручання арбітрів у розкриття доказів. По-перше, обмеження можуть виникнути під час арбітражного розгляду, коли сторони передбачають заборону на розкриття доказів. По-друге, регламенти можуть встановлювати правило, за яким розкриття доказів можливе шляхом звернення за допомогою до національних судів [14, с. 232].

Висновки. Аналізуючи процедуру доказування в арбітражному провадженні на базі різних інституційних регламентів, можна дійти таких висновків. На рівні регламентів та законодавства про арбітраж потрібно визначити основні принципи доказування в міжнародному комерційному арбітражі, які стануть відправною точкою для формування нового підходу до процедури доказування з урахуванням вимог сьогодення. Варто відмітити, що нормативне регулювання доказування в арбітражному провадженні тяжіє до уніфікації у всьому світі. Цій тенденції сприяють Правила доказування в міжнародному арбітражі, прийняті Міжнародною адвокатською палатою. Ми вважаємо, що Україна також потребує гармонізації нормативно-правової бази у сфері міжнародного комерційного арбітражу. Тому пропонуємо внести зміни до інституційних регламентів та законодавства:

- 1) передбачити можливість залучення висновків експертів від сторін;
- 2) встановити форми заяв свідків, що дають показання;
- 3) внести до переліку засобів доказування документи, що містяться на електронних та цифрових носіях, а як наслідок регламентувати процедуру електронного розкриття інформації;
- 4) надати можливість арбітрам ухвалити рішення про відсутність обов'язку у сторони розкривати інформацію, якщо є підстави вважати, що такі дії на цьому етапі недоцільні;
- 5) врегулювати можливість свідкам давати показання в усній та/або письмовій формі за спільною згодою сторін;
- 6) врегулювати питання залучення експертів із питань права.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Притика Ю.Д. Міжнародний комерційний арбітраж: Питання теорії і практики: Монографія / Ю.Д. Притика – К. : Концерн «Видавничий Дім «Ін Юре». – 2005. – 516 с.
2. Tsatsos A. Burden of Proof in Investment Treaty Arbitration: Shifting? // Humboldt Forum Recht. – 2009. – p. 91–104.
3. Schlaepfer A. V., Bartsch P. A Few Reflections of the Assessment of Evidence by International Arbitrators// International Business Law Journal/ Revue de Droit des Affaires Internationales. – 2010. – Issue 3. – p. 211–213.
4. Arbitration Rules of the Arbitration Institute of the Stockholm Chamber of Commerce adopted by the Stockholm Chamber of Commerce and in force of 1 JANUARY 2017 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: http://www.sccinstitute.com/media/169838/arbitration_rules_eng_17_web.pdf.
5. UNCITRAL Arbitration Rule adopted by United Nations: United Nations Commission on International Trade Law and revised in 2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.uncitral.org/pdf/english/texts/arbitration/arb-rules-revised/arb-rules-revised-2010-e.pdf>.
6. HKIAC Domestic arbitration rules adopted to take effect from 2 April 2012 by Hong Kong International Arbitration Centre [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.hkiac.org/arbitration/rules-practice-notes/domestic-arbitration-rules>.
7. Козирева В.П. Принципи змагальності та процесуальної рівності в міжнародному комерційному арбітражі/ В.П. Козирева, А.П. Гаврилшин// Юридичний вісник. – 2015. – № 4. – С. 120–124.
8. Пільков К.М. Теорія і практика доказування у міжнародному комерційному арбітражі: Монографія / К.М. Пільков – К. : Освіта України, 2016. – 240 с.
9. Гайдаєнко Шер Н.И. Швейцарія: законодавське регулювання міжнародного арбітража і обзор нової редакції Швейцарського регламента міжнародного арбітража / Н.И. Гайдаєнко Шер// Третейський суд. – 2013. – № 1. – С. 150–156.
10. Регламент Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, затверджений рішенням Президії Торгово-промислової палати України № 18(1) від 17 квітня 2007 року [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://arb.ucci.org.ua/icas/ua/rules.html>.
11. Сліпачук Т. Практичні аспекти процесу доказування у міжнародному комерційному арбітражі/ Т. Сліпачук. // Право України. – 2011. – С. 122–129.
12. IBA Rules on the Taking of Evidence in International Arbitration Adopted by a resolution of the IBA Council on 29 May 2010 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <file:///C:/Users/123/Downloads/IBA%20Rules%20on%20the%20Taking%20of%20Evidence%20in%20Int%20Arbitration%20201011%20FULL.pdf> /
13. ACICA Arbitration Rules adopted by ACICA on 1 January 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://acica.org.au/arbitration-rules/>.
14. Born BG. International arbitration: law and practice / Gary B. Born. – The Netherlands: Kluwer Law International BV, 2012. – 579 с.

УДК 347.469.1:341.96

АЛЬТЕРНАТИВНІ СПОСОБИ ВИРІШЕННЯ СПОРІВ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ У КОНТЕКСТІ АДАПТАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ЗАКОНОДАВСТВА ЄС

ALTERNATIVE DISPUTE RESOLUTION MECHANISMS ON CONSUMER PROTECTION IN THE CONTEXT OF ADAPTATION OF NATIONAL LEGISLATION WITH EU LEGISLATION UKRAINE

Стефанчук М.О.,

*кандидат юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник
Київського національного університету імені Тараса Шевченка*

Димінська О.Ю.,

*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри міжнародного та європейського права
Хмельницького університету управління та права*

У статті авторами досліджено особливості альтернативних способів вирішення спорів за участю споживачів за законодавством України та Європейського Союзу, окреслено практику застосування таких способів у світі, а також шляхи їх запровадження в Україні. Визначено проблеми запровадження максимального рівня гармонізації законодавства ЄС у досліджуваній сфері. Автори наголошують на необхідності приведення у відповідність національного законодавства у сфері альтернативного вирішення спорів за участю споживачів до законодавства ЄС.

Ключові слова: захист прав споживачів, альтернативні способи вирішення спорів, третейський суд, медіація, адаптація, максимальна гармонізація.

В статье авторами исследованы особенности альтернативных способов разрешения споров с участием потребителей по законодательству Украины и Европейского Союза, определена практика применения таких способов в мире, а также пути их внедрения в Украине. Определены проблемы внедрения максимального уровня гармонизации законодательства ЕС в исследуемой сфере. Авторы подчеркивают необходимость приведения в соответствие национального законодательства в сфере альтернативного разрешения споров с участием потребителей к законодательству ЕС.

Ключевые слова: защита прав потребителей, альтернативные способы разрешения споров, третейский суд, медиация, адаптация, максимальная гармонизация.

In the article the authors investigate the features of alternative ways of resolving disputes involving consumers under the legislation of Ukraine and the European Union, determined the practice of such methods in the world, as well as the ways of their implementation in Ukraine. The problems of introduction of the maximum level of harmonization of EU legislation were identified in the field of study. The authors emphasize the need for harmonization of national legislation in the field of alternative dispute resolution with the participation of consumers in the EU legislation.

Key words: consumer protection, alternative dispute resolution, arbitration, mediation, adaptation, maximum harmonization.